

Adam Mickiewicz

Adam Bernard Mickiewicz (ur. 24 grudnia 1798 w Zaosiu koło Nowogródka, zm. 26 listopada 1855 w Konstantynopolu), polski poeta, działacz i publicysta polityczny. Obok Juliusza Słowackiego uważany za największego poetę polskiego romantyzmu.

Spis treści

A Przodkowie.....	1
B Kłopoty z wywodem szlachectwa.....	2
C Życiorys.....	3
C.1 Dzieciństwo i młodość.....	3
C.2 Więzienie, zesłanie i emigracja.....	3
C.3 W Paryżu.....	3
C.4 Ostatnie lata życia.....	3
D Twórczość.....	4
E Spuścizna.....	5

A Przodkowie

Według wzmianki zawartej w herbarzu Niesieckiego Mickiewiczowie herbu Poraj wywodzili się z rodu kniaziów Giedroyciów. Poeta był synem Mikołaja Mickiewicza herbu Poraj, adwokata przy sądach niższych w Nowogródku i komornika mińskiego oraz Barbary z Majewskich.

Matka Adama Mickiewicza pochodziła ze starego szlacheckiego rodu – była córką Mateusza Majewskiego herbu Strykoń oraz Anny z Orzeszków. Jej dziadkami ze strony ojca byli Michał Majewski herbu Strykoń oraz Barbara z Topolskich – z rodziny szlacheckiej od dawna osiadłej na Nowogródzczyźnie.

Mikołaj Mickiewicz był pierwszą w rodzie Mickiewiczów osobą wykształconą, posiadał znajomość prawa oraz dziedzin z nim związanych. To on wpoił swoim synom potrzebę dalszego, ustawicznego kształcenia się. Ojciec Mikołaja i dziad Adama Bernarda – Jakub Mickiewicz był, jak się wydaje, półanalfabetą z częściową jedynie znajomością pisma, natomiast swoje braki w wykształceniu nadrabiał szlachecką krewkością. Wydaje się też, że jego bracia, stryjeczni dziadowie poety (np. Bazyli Mickiewicz) odznaczali się nieco większą od Jakuba znajomością sztuki pisania. Ród Mickiewiczów był rodziną awanturników, gwałtowników i rębajłów – dwóch dziadów stryjecznych Adama, a braci Jakuba Mickiewicza – Bazyli i Adam Mickiewiczowie, zginęło w karczmie lub na ulicy w pijackich burdach pomiędzy odurzoną trunkami szlachtą i

nietrzeźwymi żołnierzami. Jednym z nich był Bazyli Mickiewicz – lichwiarz i awanturnik, którego pobił ze skutkiem śmiertelnym jego bliski współpracownik w lichwiarskim procederze – Jacek Saplica. Drugi z dziadów stryjecznych Adama Bernarda – Adam Mickiewicz został ubity na ulicy w wyniku ordynarnego zatargu z pijanym żołnierstwem.

Również i Mikołaj Mickiewicz – ojciec poety, był natury gwałtownej. Potrafił wyrwać w porywie wściekłości pęk włosów z głowy swego kolegi, adwokata Tadeusza Hatowskiego. Został też pobity przez własnych klientów w czasie wykonywania obowiązków sądowych. Mikołaj Mickiewicz uczestniczył czynnie w insurekcji kościuszkowskiej.

Dziad Adama Bernarda – Jakub Mickiewicz podreperował nieco status materialny rodu biorąc za żonę posażną pannę – Teodorę Pękalską. Walczył z Rosjanami w czasie konfederacji barskiej. Wreszcie pradziad poety – Krzysztof Mickiewicz herbu Poraj – w okresie III wojny północnej stronnik Stanisława Leszczyńskiego, który przeniósł się spod Lidy pod Nowogródek – jest pierwszym nieco lepiej znanym genealogom przodkiem poety. Tradycja rodzinna rodu podawała również, że jeden z przodków Mickiewiczów uczestniczył w wyprawie wiedeńskiej Jana III. Zdaniem niektórych badaczy może to świadczyć, że przodkowie Krzysztofa Mickiewicza – pradziada poety, przybyli pod Lidę z ziem koronnych, ponieważ wojska Wielkiego Księstwa Litewskiego nie walczyły w wyprawie wiedeńskiej (walczyły tam jedynie wojska koronne).

Gorącym temperamentem odznaczeni się również przodkowie Adama Bernarda po linii jego matki. Jego dziad – Mateusz Majewski herbu Strykoń był zarządcą majątków możnego rodu Uzłowskich w Czombrowie. Odznaczył się tym, że w okresie walk powstańczych 1794 dokonał na czele sześćdziesięciu szlacheckich rębajłów najazdu na sąsiada, z którym Uzłowscy byli w prywatnym sporze majątkowym.

B Kłopoty z wywodem szlachectwa

Jako drobna i niebogata szlachta mieli Mickiewiczowie z powodu braku stosownych dokumentów kłopoty z dowiedzeniem swego szlachectwa.

Po raz pierwszy w roku 1787 awanturniczy szlachcic Janiszewski pozwał ich przed sąd za rzekome przywłaszczenie sobie przez nich tytułu szlacheckiego. W razie jego wygranej zostaliby Mickiewiczowie obrócenie w chłopstwo i zwrócenie prawowitemu właścicielowi. Proces ten Janiszewski przegrał ponieważ szlacheccy deputaci potwierdzili, że ród ten pieczętuje się herbem Poraj, a ich zawołaniem wojennym jest słowo – "Rymwid".

Po raz drugi w roku 1804 już przed carskim wymiarem sprawiedliwości musieli dowieść Mickiewiczowie swego szlachectwa. W razie niemożności przeprowadzenia dowodu groziło członkom rodziny 25 lat służby wojskowej, wysiedlenie w głąb Rosji oraz obrócenie w chłopstwo. Mikołaj Mickiewicz i tym razem poradził sobie z dowiedzeniem szlacheckiego pochodzenia.

Kolejne rewizje od korzystnych dla rodu wyroków próbowały przeprowadzić urzędy carskie w latach 1834 i 1839. Ostatecznie w roku 1842 Heroldia w Petersburgu uznała ich tytuł szlachecki,

co zakończyło bolesne dla Mickiewiczów spekulacje wokół ich plebejskiego rzekomo pochodzenia.

C Życiorys

C.1 *Dzieciństwo i młodość*

W latach 1807-1815 uczęszczał do dominikańskiej szkoły powiatowej. W wieku 17 lat skończył szkołę miejscową. Studiował nauki humanistyczne na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie z zamiarem zdobycia zawodu nauczyciela. W czasach studenckich był jednym ze współzałożycieli Towarzystwa Filomatów, tajnej organizacji, która z czasem przekształciła się w spiskową organizację narodową.

C.2 *Więzenie, zesłanie i emigracja*

W roku 1819 rozpoczął pracę jako nauczyciel w Kownie, gdzie mieszkał do roku 1823. Podczas pobytu w Kownie napisał rozprawę, za którą w roku 1822 otrzymał tytuł magistra filozofii. Wówczas też został zainicjowany w stopniu czeladnika do masonerii¹. W 1823 r. został aresztowany i uwięziony w klasztorze bazylianów w Wilnie (od jesieni 1823 roku do marca 1824), a następnie skazany za udział w tajnych młodzieżowych organizacjach na zesłanie w głąb Rosji. W latach 1824-1829 przebywał w Petersburgu, Odessie, Moskwie oraz na Krymie. W Rosji zetknął się ze środowiskiem przyszłych dekabrystów; poznał też Aleksandra Puszkina. Następnie podróżował po Europie – początkowo w roku 1829 udał się do Niemiec, potem do Włoch i Szwajcarii. W 1831 r. przyjechał do Wielkopolski z zamiarem przekroczenia granicy i udania się do ogarniętego powstaniem Królestwa Polskiego, lecz ostatecznie pozostał w Dreźnie do roku 1832. Czytał wtedy wnikliwie dzieła Henriego de Saint-Simona.

C.3 *W Paryżu*

Z Dreżna udał się do Paryża, gdzie osiadł na emigracji. W 1834 ożenił się z Celiną Szymanowską, z którą miał sześcioro dzieci – córki Marię i Helenę oraz czterech synów: Władysława (1838-1926), Józefa (1850-1938), Aleksandra oraz Jana. W Paryżu nawiązał współpracę z działaczami emigracyjnymi, pisał artykuły i pisma publicystyczne. W latach 1839-1840 był profesorem literatury łacińskiej w Lozannie w Szwajcarii, a w roku 1840 objął katedrę języków słowiańskich w College de France. W Paryżu zaprzyjaźnił się z fotografem Michałem Szweycerem, oraz w roku 1841 związał się z reprezentantem nurtu polskiego mesjanizmu – Andrzejem Towiańskim. W 1844 roku władze francuskie zawiesiły Mickiewicza w czynnościach profesora z powodu politycznej wymowy wykładów oraz propagowania towianizmu. W swoich wykładach głosił poglądy jawnie antykatolickie (Wykład IV).

1 Ludwik Hass Wolnomularstwo w Europie Środkowo-Wschodniej XVIII i XIX wieku Wrocław 1982 s. 284

C.4 Ostatnie lata życia

W roku 1847 zerwał stosunki z Towiańskim. W czasie Wiosny Ludów (1848) utworzył we Włoszech legion polski. Po powrocie do Paryża był współzałożycielem i redaktorem pisma "Trybuna Ludów" (Tribune des Peuples). W 1851 został poddany nadzorowi policyjnemu. Od 1852 pracował w Bibliotece Arsenалу. We wrześniu 1855 roku, podczas wojny krymskiej wyjechał do Konstantynopola w Turcji, aby tworzyć oddziały polskie (Legion Polski), a także złożony z Żydów tzw. Legion Żydowski do walki z carską Rosją. Zmarł nagle podczas epidemii cholery (prawdopodobnie na tę chorobę, choć ostatnio coraz częściej mówi się, że mógł zostać otruty arszenikiem lub doznać wylewu krwi do mózgu). Jego ciało zostało przewiezione do Paryża i w 1855 pochowane na cmentarzu des Champeaux w Montmorency, a w roku 1890 przeniesione na Wawel, co stało się pretekstem manifestacji politycznej.

D Twórczość

Debiutował Zimą miejską na łamach "Tygodnika Wileńskiego" w 1818.

W 1820 opublikował Odeę do młodości – utwór przynależy jeszcze do poetyki postklasycyzmu, ale już wyłamuje się z ideałów oświecenia. W Odzie jednostka jest podporządkowana ideałom zbiorowości:

Razem, młodzi przyjaciele!...
W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele;
Jednością silni, rozumni szaleń,
Razem, młodzi przyjaciele!...
I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu,
Jeżeli poległym ciałem
Dał innym szczybel do sławy grodu.
Razem, młodzi przyjaciele!...
Odwołania do emocji, wizjonerstwo zapowiadają jednak przełom romantyczny:
Tam sięgaj, gdzie wzrok nie sięga;
Łam, czego rozum nie złamie

Oda nawołuje do czynnej walki, wyraża wiarę w moc rewolucyjnego przekształcania rzeczywistości i siłę młodości. Była śpiewana podczas powstań narodowych. Przetłumaczona na prawie wszystkie języki europejskie.

✕ Poezje t. 1 – wydane w Wilnie w roku 1822; zawierały Ballady i Romanse a także przedmowę O poezji romantycznej. Ten tom poezji miał przełomowe znaczenie w literaturze polskiej, zapoczątkowując nurt romantyczny oparty o ludowość, poezję ludową, obyczaje i wyobrażenia ludu

✕ Poezje t. 2 – wydane w roku 1823, zawierały Grażynę oraz II i IV część Dziadów

✕ Sonety krymskie Wydane w roku 1826 w Rosji

✕ w Dreźnie powstała III część Dziadów najwybitniejszy polski dramat romantyczny

✕ Konrad Wallenrod Wydane w roku 1828 w Rosji

✕ epopeja Pan Tadeusz czyli Ostatni zajazd na Litwie napisana w Paryżu w latach 1832-1834; wydana 1834. W Panu Tadeuszu Mickiewicz przedstawił pełną nostalgii i humoru wizję ginącej Polski szlacheckiej

✕ Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego – broszura polityczna z 1832 roku

✕ liryki lozańskie wydane dopiero pośmiertnie

✕ pisana przez całe życie I część Dziadów

✕ Historia przyszłości – traktat prekursorski wobec osiągnięć europejskiej fantastyki naukowej. Mickiewicz zniszczył rękopisy dzieła, zachowało się jedynie kilka kart oraz relacje przyjaciół autora.

✕ Przetłumaczył Giaura Lorda Byrona.

E Spuścizna

Symboliczny grób poety znajduje się w powstałym w 1955 Muzeum Adama Mickiewicza w Stambule. Syn poety Władysław Mickiewicz ufundował w 1903 w Paryżu Muzeum, gromadzące pamiątki po ojcu i niektóre rękopisy jego utworów. Znajduje się ono w gmachu Biblioteki Polskiej na Wyspie Świętego Ludwika.